

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 14ης Ιανουαρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Συμφωνία Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων — Άρση των ρητρών κατοικίας — Συμπληρωματικές παροχές χορηγούμενες βάσει της εθνικής νομοθεσίας — Προϋπόθεση κατοικίας — Εφαρμογή στους πρώην Τούρκους εργαζομένους — Τούρκοι υπήκοοι που απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους υποδοχής»

Στην υπόθεση C-171/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ το Centrale Raad van Beroep (Κάτω Χώρες), με απόφαση της 2ας Απριλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Απριλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)

κατά

M. S. Demirci,

D. Cetin,

A. I. Önder,

R. Keskin,

M. Tüle,

A. Taskin,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits (εισηγητή) και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Μαΐου 2014,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv), εκπροσωπούμενο από την I. Eijkhout,
- ο M. S. Demirci, εκπροσωπούμενος από τον F. Kiliç, advocaat,
- οι D. Cetin και A. I. Önder, εκπροσωπούμενοι από τον N. Türkkol, advocaat,
- ο R. Keskin, εκπροσωπούμενος από τον D. Schaap, advocaat,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Langer καθώς και από τις M. Bulterman και B. Koorman,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. van Beek,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6 της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους (ΕΕ 1983, C 110, σ. 60), σε συνδυασμό με το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο υπογράφηκε στις 23 Νοεμβρίου 1970 στις Βρυξέλλες και συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2760/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ L 293, σ. 1, στο εξής: πρόσθετο πρωτόκολλο). Το Συμβούλιο Συνδέσεως συστάθηκε με τη Συμφωνία Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας, η οποία υπογράφηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 1963 στην Άγκυρα από τη Δημοκρατία της Τουρκίας, αφενός, και από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ και την Κοινότητα, αφετέρου, και η οποία συνάφθηκε, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 64/732/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 48, στο εξής: Συμφωνία Συνδέσεως).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) (διοικητικού συμβουλίου του Οργανισμού διαχειρίσεως των ασφαλίσεων των μισθωτών) και πρώην διακινούμενων Τούρκων εργαζομένων οι οποίοι είχαν αποκτήσει την ολλανδική ιθαγένεια, σχετικά με την απόφαση του Uwv να διακόψει σταδιακά την καταβολή ενός συμπληρώματος στη σύνταξη αναπηρίας των ανωτέρω, λόγω της μεταφοράς της κατοικίας τους από τις Κάτω Χώρες στην Τουρκία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η Συμφωνία Συνδέσεως

- 3 Κατά το άρθρο 12 της Συμφωνίας Συνδέσεως:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν να εμπνέονται από τα άρθρα [39 ΕΚ], [40 ΕΚ] και [41 ΕΚ] για τη σταδιακή πραγματοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μεταξύ τους.»

Το πρόσθετο πρωτόκολλο

- 4 Το πρόσθετο πρωτόκολλο, το οποίο, κατά το άρθρο 62 αυτού, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Συμφωνίας Συνδέσεως, στο άρθρο 1 θεσπίζει τους όρους, τον τρόπο και τον ρυθμό εφαρμογής της μεταβατικής φάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 4 της εν λόγω Συμφωνίας.
- 5 Το πρόσθετο πρωτόκολλο περιέχει τον επιγραφόμενο «Διακίνηση προσώπων και υπηρεσιών» τίτλο ΙΙ, του οποίου το κεφάλαιο Ι αφορά τους «εργαζόμενο[υς]».
- 6 Το άρθρο 36 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο ανήκει στο εν λόγω κεφάλαιο Ι, ορίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας και της Τουρκίας θα πραγματοποιηθεί σταδιακά, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 12 της Συμφωνίας Συνδέσεως, μεταξύ της λήξεως του δωδεκάτου έτους και του εικοστού δευτέρου έτους μετά την έναρξη της ισχύος της, και ότι το Συμβούλιο Συνδέσεως θα αποφασίσει περί των αναγκαίων για τον σκοπό αυτό διαδικασιών.
- 7 Το άρθρο 39 του πρόσθετου πρωτοκόλλου έχει ως εξής:

«1. Προ του τέλους του πρώτου έτους μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, το Συμβούλιο Συνδέσεως θεσπίζει διατάξεις στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης για τους τουρκικής ιθαγένειας εργαζόμενους που διακινούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας και των οικογενειών τους, που κατοικούν εντός της Κοινότητας.

2. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να επιτρέπουν στους εργαζόμενους τουρκικής ιθαγένειας, κατά τρόπο που θα ορισθεί, το συνυπολογισμό των περιόδων ασφάλισης ή απασχολήσεως που συνεπληρώθησαν στα διάφορα κράτη μέλη, όσον αφορά τις συντάξεις γήρατος, θανάτου και αναπηρίας, καθώς και την υγειονομική περίθαλψη του εργαζομένου και της οικογένειάς του, που κατοικεί στο εσωτερικό της Κοινότητας. Οι διατάξεις αυτές δεν δύναται να θεμελιώσουν υποχρέωση για τα κράτη μέλη της Κοινότητας, να λαμβάνουν υπόψη τον χρόνο εργασίας στην Τουρκία.

3. Οι διατάξεις, που αναφέρονται ανωτέρω, πρέπει να εξασφαλίζουν την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων όταν η οικογένεια του εργαζομένου κατοικεί στο εσωτερικό της Κοινότητας.

4. Πρέπει να υπάρχει δυνατότης εξαγωγής στην Τουρκία των συντάξεων γήρατος, θανάτου και αναπηρίας, των καταβληθ[εϊσών] δυνάμει των διατάξεων που εθεσπίστησαν κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2.

5. Οι διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στο παρόν άρθρο δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, που απορρέουν από διμερείς συμφωνίες μεταξύ της Τουρκίας και των κρατών μελών της Κοινότητας, εφόσον προβλέπουν υπέρ των Τούρκων υπηκόων καθεστώς περισσότερο ευνοϊκό.»

8 Το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου ορίζει τα εξής:

«Στους τομείς που καλύπτονται από το παρόν πρωτόκολλο, η Τουρκία δεν δύναται να απολαύει περισσότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως από εκείνη που υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών δυνάμει της [Συνθήκης ΕΚ].»

Η απόφαση 1/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως

9 Η απόφαση 1/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, για την προώθηση της συνδέσεως (στο εξής: απόφαση 1/80) στο άρθρο 6, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7 περί της ελεύθερης προσβάσεως στην απασχόληση των μελών της οικογενείας του, ο Τούρκος εργαζόμενος ο οποίος απασχολείται στη νόμιμη αγορά εργασίας κράτους μέλους:

- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί ένα έτος, δικαιούται, εντός αυτού του κράτους μέλους, ανανεώσεως της ισχύουσας αδείας εργασίας του στον ίδιο εργοδότη, αν εξακολουθεί να κατέχει θέση εργασίας,
- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί τρία έτη και τηρουμένης της προτεραιότητας που πρέπει να χορηγείται στους εργαζομένους των κρατών μελών της Κοινότητας, δικαιούται, εντός αυτού του κράτους μέλους, να αποδεχθεί κατ' επιλογήν του άλλη προσφορά εργασίας, στο ίδιο επάγγελμα, που του έχει γίνει υπό συνήθεις συνθήκες και έχει καταγραφεί από τις υπηρεσίες απασχολήσεως του σχετικού κράτους μέλους,
- εφόσον έχει απασχοληθεί νομίμως επί τέσσερα έτη, έχει ελεύθερη πρόσβαση σε οποιαδήποτε μισθωτή δραστηριότητα της επιλογής του εντός αυτού του κράτους μέλους.»

10 Το άρθρο 7 της αποφάσεως αυτής προβλέπει τα εξής:

«Τα μέλη της οικογένειας Τούρκου εργαζομένου ενταγμένου στη νόμιμη αγορά εργασίας κράτους μέλους, στα οποία έχει επιτραπεί να ζήσουν μαζί του:

- εφόσον διαμένουν νομίμως στο κράτος αυτό επί τρία τουλάχιστον έτη και υπό την επιφύλαξη της αποδοτέας στους εργαζομένους των κρατών μελών της Κοινότητας προτεραιότητας, δικαιούνται να αποδεχθούν οποιαδήποτε προσφορά εργασίας·
- εφόσον διαμένουν νομίμως στο κράτος αυτό επί πέντε τουλάχιστον έτη, έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε οποιαδήποτε μισθωτή δραστηριότητα.»

Η απόφαση 3/80

11 Η απόφαση 3/80, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο Συνδέσεως βάσει του άρθρου 39 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, σκοπό έχει να συντονίσει τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι Τούρκοι εργαζόμενοι που απασχολούνται ή απασχολήθηκαν σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη της Κοινότητας, καθώς και τα μέλη της οικογένειας και οι επιζώντες των εργαζομένων αυτών, λαμβάνουν παροχές στους παραδοσιακούς τομείς της κοινωνικής ασφαλίσεως.

12 Κατά το άρθρο 2 της αποφάσεως 3/80, το οποίο επιγράφεται «Προσωπικό πεδίο εφαρμογής»:

«Η παρούσα απόφαση ισχύει:

- για τους εργαζόμενους που υπάγονται ή υπήχθησαν [στη νομοθεσία] ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι Τούρκοι υπήκοοι,
- για τα μέλη των οικογενειών των εργαζομένων αυτών, που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη,
- για τους επιζώντες των εργαζομένων αυτών.»

- 13 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, το οποίο επιγράφεται «Ισότητα μεταχειρίσεως» και επαναλαμβάνει το κείμενο του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71) ορίζει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη, και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις της παρούσας αποφάσεως, υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων της παρούσας αποφάσεως.»

- 14 Το άρθρο 4 της αποφάσεως 3/80, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής καθ' ύλη», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2:

«1. Η παρούσα απόφαση ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης:

- α) παροχές ασθενείας και μητρότητας·
- β) παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τη διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού·
- γ) παροχές γήρατος·
- δ) παροχές επιζώντων·
- ε) παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών·
- στ) επιδόματα λόγω θανάτου·
- ζ) παροχές ανεργίας·
- η) οικογενειακές παροχές.

2. Η παρούσα απόφαση ισχύει για τα γενικά και ειδικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, με ή χωρίς συνεισφορά [...]».

- 15 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 3/80 που επιγράφεται «Άρση της ρήτηρας κατοικίας [...]», ορίζει τα εξής:

«Εκτός αν η παρούσα απόφαση προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων [και] οι συντάξεις εργατικών ατυχημάτων ή επαγγελματικής ασθενείας [...] που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση, κατάσχεση επειδή ο δικαιούχος κατοικεί [στην Τουρκία ή] στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο όπου ευρίσκεται ο φορέας οφειλέτης.»

- 16 Ο τίτλος III της αποφάσεως 3/80, ο οποίος επιγράφεται «Ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών», περιέχει διατάξεις συντονισμού, με πρότυπο τον κανονισμό 1408/71, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, τις παροχές λόγω αναπηρίας, γήρατος και θανάτου (συντάξεις).

Ο κανονισμός 1408/71

- 17 Ο κανονισμός 1408/71 περιλαμβάνει το άρθρο 3, το οποίο επιγράφεται «Ισότητας μεταχειρίσεως», και στην παράγραφο 1 ορίζει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

- 18 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού ορίζει το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ως εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

- α) παροχές ασθενείας και μητρότητας·
- β) παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τη διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού·
- γ) παροχές γήρατος·
- δ) παροχές επιζώντων·
- ε) παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών·
- στ) επιδόματα λόγω θανάτου·
- ζ) παροχές ανεργίας·
- η) οικογενειακές παροχές.

2. Ο παρών κανονισμός ισχύει για τα γενικά και ειδικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως, με ή χωρίς συνεισφορά [...].»

- 19 Το άρθρο 1, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1247/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ L 136, σ. 1), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 1992, προσέθεσε στο άρθρο 4 του κανονισμού 1408/71 παράγραφο 2α, η οποία έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά οι οποίες εμπίπτουν σε νομοθεσία ή καθεστώς εκτός αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ή που εξαιρούνται δυνάμει της παραγράφου 4, όταν οι παροχές αυτές προορίζονται:

- α) είτε για να καλύψουν συμπληρωματικά, αναπληρωματικά ή επικουρικά την επέλευση οιοδήποτε κινδύνου που εμπίπτει στους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που αναφέρονται στα στοιχεία α' έως η' της παραγράφου 1·

β) είτε μόνον για να εξασφαλίσουν την ειδική προστασία των μειονεκτούντων ατόμων.»

- 20 Κατόπιν της τροποποίησής του με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005 (ΕΕ L 117, σ. 1), στο ανωτέρω άρθρο 4, παράγραφος 2α, ορίζονται πλέον τα εξής:

«Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες προβλέπονται δυνάμει νομοθεσίας η οποία, λόγω του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της, των στόχων ή/και των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση δικαιώματος, έχει χαρακτηριστικά τόσο της νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας η οποία αναφέρεται στην παράγραφο 1 όσο και της κοινωνικής πρόνοιας.

Ως “ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα” νοούνται οι παροχές οι οποίες:

α) προορίζονται να παρέχουν:

- i) συμπληρωματική, αναπληρωματική ή επικουρική κάλυψη έναντι των κινδύνων οι οποίοι αντιστοιχούν στους αναφερόμενους στην παράγραφο 1 κλάδους κοινωνικής ασφάλειας και να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερομένους ένα ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης, σε σχέση με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ή
- ii) μόνο ειδική προστασία στα άτομα με αναπηρίες, οι οποίες συνδέονται στενά με το κοινωνικό περιβάλλον του συγκεκριμένου προσώπου στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, και

β) στις περιπτώσεις που η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από την υποχρεωτική φορολογία που προορίζεται να καλύψει τις γενικές δημόσιες δαπάνες, και οι όροι για τη χορήγηση και τον υπολογισμό των παροχών δεν εξαρτώνται από τυχόν εισφορές εκ μέρους του δικαιούχου· ωστόσο, οι παροχές που χορηγούνται για να καλύψουν συμπληρωματικά ανταποδοτικού τύπου παροχή δεν θεωρούνται ως ανταποδοτικού τύπου παροχές για αυτό και μόνο το λόγο και

γ) περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ια».

- 21 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71:

«Εκτός αν ο παρών κανονισμός προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων, οι συντάξεις εργατικών ατυχημάτων ή επαγγελματικής ασθένειας και τα επιδόματα θανάτου που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση, κατάσχεση επειδή ο δικαιούχος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο όπου ευρίσκεται ο φορέας οφειλέτης.»

- 22 Το άρθρο 10α, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, το οποίο προστέθηκε με τον κανονισμό 1247/92, είχε ως εξής:

1. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 10 και του τίτλου ΙΙΙ, τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός λαμβάνουν τις ειδικές εις χρήμα παροχές [που δεν στηρίζονται στην καταβολή εισφορών, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2α,] αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου κατοικούν, εφόσον αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ια. Οι παροχές αυτές βαρύνουν το φορέα του τόπου κατοικίας από τον οποίο και καταβάλλονται.»

- 23 Το ανωτέρω άρθρο 10α, παράγραφος 1, μετά την τροποποίησή του με τον κανονισμό 645/2005, ορίζει πλέον τα εξής:

«Οι διατάξεις του άρθρου 10 και του τίτλου III δεν εφαρμόζονται στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα του άρθρου 4 παράγραφος 2α. Τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός λαμβάνουν τις παροχές αυτές αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν, εφόσον οι παροχές αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ια. Οι παροχές αυτές βαρύνουν τον φορέα του τόπου κατοικίας από τον οποίο και καταβάλλονται.»

Το ολλανδικό δίκαιο

- 24 Στις Κάτω Χώρες, ο νόμος για το γενικό σύστημα ασφαλίσεως κατά της ανικανότητας προς εργασία (*Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering*, στο εξής: *WAO*), σε ισχύ από το 1966, προβλέπει την ασφάλιση των μισθωτών κατά της ανικανότητας προς εργασία.
- 25 Ο νόμος περί συμπληρωματικών παροχών (*Toeslagenwet*), της 6ης Νοεμβρίου 1986 (στο εξής: *TW*), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1987, προβλέπει τη χορήγηση στα πρόσωπα, τα οποία βάσει κοινωνικής ασφαλίσεως όπως η προβλεπόμενη από τον *WAO* (και, μεταξύ άλλων, η ασφάλιση κατά της ανεργίας, εκείνη κατά της ασθενείας και εκείνη κατά των εργατικών ατυχημάτων) λαμβάνουν παροχή λόγω απωλείας μισθού μικρότερη του κατώτατου μισθού, της συμπληρωματικής παροχής που προορίζεται να φέρει το υποκατάστατο εισόδημά τους σε επίπεδο που, κατ' ανώτατο όριο, φθάνει το επίπεδο του κατώτατου μισθού στις Κάτω Χώρες (στο εξής: συμπληρωματική παροχή). Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, η συμπληρωματική αυτή παροχή είχε ως ανώτατο όριο το 30 % του κατώτατου αυτού μισθού, με αποτέλεσμα οι δικαιούχοι που λάμβαναν παροχή λόγω αναπηρίας μικρότερη του 70 % του εν λόγω μισθού να έχουν εισόδημα μικρότερο από αυτόν. Ο *Uvvn* κρίνει, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, αν υφίσταται δικαίωμα για συμπληρωματική παροχή βάσει του *TW*.
- 26 Ο νόμος περί περιορισμού της εξαγωγής παροχών (*Wet beperking export uitkeringen*), της 27ης Μαΐου 1999 (στο εξής: *BEU*), εισήγαγε στον *TW* ένα νέο άρθρο 4α, του οποίου η παράγραφος 1 ορίζει ότι πρόσωπο που πληροί τις προϋποθέσεις για τη λήψη παροχών βάσει του *TW* δεν δικαιούται να λάβει τις παροχές αυτές κατά την περίοδο κατά την οποία δεν κατοικεί στις Κάτω Χώρες. Διευκρινίζεται ότι η εξαγωγή των εν λόγω παροχών είναι δυνατή μόνο στο μέτρο που διμερής σύμβαση με το κράτος κατοικίας του ενδιαφερομένου διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή της ολλανδικής νομοθεσίας.
- 27 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του *BEU*, η εν λόγω τροποποίηση του *TW* είχε ως σκοπό να υποκαταστήσει την αρχή της προσωπικότητας με την αρχή της εδαφικότητας, προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες παρακολούθησεως των παροχών που καταβάλλονται στους δικαιούχους που κατοικούν στην αλλοδαπή. Στο πλαίσιο αυτό, ο Ολλανδός νομοθέτης προς στήριξη της εν λόγω τροποποίησης επικαλέστηκε επίσης τη φύση της συμπληρωματικής παροχής, η οποία προορίζεται να διασφαλίσει το κατώτατο όριο διαβίωσης στις Κάτω Χώρες, και το γεγονός ότι η χρηματοδότησή της γίνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό.
- 28 Η προαναφερθείσα τροποποίηση του *TW* τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2000.
- 29 Θεσπίστηκε, ωστόσο, μεταβατικό καθεστώς, βάσει του οποίου τα πρόσωπα που κατά την προηγούμενη της θέσεως σε ισχύ της νέας ρυθμίσεως ημέρα δικαιούνταν να λάβουν τις παροχές του *TW* και, κατά την ημερομηνία εκείνη, δεν κατοικούσαν στις Κάτω Χώρες:
- «1. λαμβάνουν [ολόκληρο] το ποσό που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες κατά το πρώτο έτος μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού [δηλαδή κατά το 2000].»

2. λαμβάνουν τα δύο τρίτα του ποσού που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες κατά το δεύτερο έτος μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού [δηλαδή κατά το 2001]·
  3. λαμβάνουν το ένα τρίτο του ποσού που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες κατά το τρίτο έτος μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού [δηλαδή κατά το 2002].»
- 30 Για τα επόμενα έτη η παροχή καταργήθηκε εξ ολοκλήρου για όσα πρόσωπα δεν κατοικούν στις Κάτω Χώρες.
- 31 Ο κανονισμός 647/2005 προσέθεσε τον ΤW, όπως τροποποιήθηκε από τον ΒΕU από 1ης Ιανουαρίου 2000, στον κατάλογο του παραρτήματος Ια του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1247/92, ο οποίος περιλαμβάνει τις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές υπό την έννοια του άρθρου 4α του κανονισμού 1408/71, επί των οποίων δεν έχει εφαρμογή η προβλεπόμενη στο άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού υποχρέωση εξαγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 10α αυτού.
- 32 Στη συνέχεια, από τις 7 Δεκεμβρίου 2006, προστέθηκε νέα μεταβατική διάταξη στον ΤW υπέρ των προσώπων που δεν κατοικούν στις Κάτω Χώρες, αλλά σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή στην Ελβετία, βάσει της οποίας τα πρόσωπα αυτά, εφόσον δικαιούνταν, την προηγούμενη της έναρξης της ισχύος του κανονισμού 647/2005 ημέρα, τις παροχές βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71,
- λαμβάνουν, κατά το 2007, ολόκληρο το ποσό που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες·
  - λαμβάνουν, κατά το 2008, τα δύο τρίτα του ποσού που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες·
  - λαμβάνουν, κατά το 2009, το ένα τρίτο του ποσού που θα δικαιούνταν αν διαβιούσαν στις Κάτω Χώρες.
- 33 Για τα εν λόγω πρόσωπα, η παροχή καταργήθηκε εξ ολοκλήρου την 1η Ιανουαρίου 2010.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 34 Οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης είναι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι οι οποίοι απασχολήθηκαν στη νόμιμη αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών, κατά την έννοια του άρθρου 6 της αποφάσεως 1/80.
- 35 Περιελθόντες σε αναπηρία, ζήτησαν και έλαβαν, πριν από το 2000, την καταβαλλόμενη από το Ολλανδικό Δημόσιο παροχή βάσει του WAO.
- 36 Δεδομένου ότι το ποσό της εν λόγω παροχής ήταν μικρότερο του κατώτατου μισθού, οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης έλαβαν επίσης, κατ' εφαρμογήν του ΤW όπως ίσχυε πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000, τη συμπληρωματική παροχή, η οποία σκοπούσε να τους διασφαλίσει εισόδημα επιπέδου κατά το δυνατόν πλησιέστερου στο επίπεδο του κατώτατου μισθού.
- 37 Οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης επέστρεψαν στις οικογένειές τους στην Τουρκία, αφού είχαν εντωμεταξύ αποκτήσει την ολλανδική ιθαγένεια, διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια. Εξακολούθησαν δε να λαμβάνουν το επίδομα βάσει του WAO καθώς και τη συμπληρωματική παροχή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 39, παράγραφος 4, του πρόσθετου πρωτοκόλλου.
- 38 Σύμφωνα με την τροποποίηση που επέφερε ο ΒΕU στον ΤW από την 1η Ιανουαρίου 2000, οι αρμόδιες ολλανδικές αρχές αποφάσισαν, κατ' εφαρμογήν του μεταβατικού καθεστώτος το οποίο αναφέρθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, τη σταδιακή κατάργηση, μέχρι το ένα τρίτο ανά έτος από

την 1η Ιανουαρίου 2001, της συμπληρωματικής παροχής που καταβαλλόταν μέχρι τότε στους εφεσίβλητους της κύριας δίκης, με αποτέλεσμα να παύσει πλήρως η καταβολή του εν λόγω επιδόματος την 1η Ιουλίου 2003.

- 39 Οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης άσκησαν προσφυγές κατά των σχετικών αποφάσεων του Uwn.
- 40 Το Rechtbank Amsterdam ακύρωσε τις αποφάσεις του Uwn με αποφάσεις της 19ης Μαρτίου και της 23ης Αυγούστου 2004, και το Uwn άσκησε έφεση κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του Centrale Raad van Beroep. Στο πλαίσιο της ενώπιόν του διαδικασίας το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε προδικαστικά ερωτήματα προς το Δικαστήριο και αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου αποφανθεί το Δικαστήριο. Κατά το διάστημα αυτό το Uwn εξέδωσε νέες αποφάσεις για κάθε έναν από τους εφεσίβλητους της κύριας δίκης, βάσει των οποίων τους καταβλήθηκε πλήρως η συμπληρωματική παροχή από την 1η Ιουλίου 2003 μέχρι την προοδευτική της κατάργηση, δηλαδή, κατά περίπτωση, από τον Μάιο του 2004, τον Ιούνιο του 2004 και την 1η Ιανουαρίου 2007. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο κατέστη αρμόδιο να αποφανθεί επί της προσφυγής που άσκησαν οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης κατά των νέων αυτών αποφάσεων του Uwn.
- 41 Το Δικαστήριο, στις 26 Μαΐου 2011 στην απόφασή του Akdas κ.λπ. (C-485/07, EU:C:2011:346), για περίπτωση εργαζομένων οι οποίοι λάμβαναν, βάσει του TW, τις ίδιες συμπληρωματικές παροχές με αυτές που λάμβαναν οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης αλλά, σε αντίθεση με τους τελευταίους, είχαν μόνο την τουρκική ιθαγένεια, έκρινε ότι: το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 3/80 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, αποκλείει ρύθμιση κράτους μέλους η οποία, όπως το άρθρο 4a του TW, καταργεί το ευεργέτημα μιας χορηγούμενης βάσει της εθνικής νομοθεσίας παροχής, όπως η συμπληρωματική παροχή, όσον αφορά Τούρκους πρώην διακινούμενους εργαζόμενους όταν αυτοί έχουν επιστρέψει στην Τουρκία μετά την απώλεια του δικαιώματός τους διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής λόγω του ότι περιήλθαν σε αναπηρία σε αυτό.
- 42 Οι διάδικοι της κύριας δίκης διατύπωσαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου τις απόψεις τους σχετικά με τα συμπεράσματα που πρέπει να συναχθούν από την ανωτέρω απόφαση όσον αφορά τη μεταξύ τους ένδικη διαφορά.
- 43 Ειδικότερα, τέθηκε το ζήτημα αν η λύση που υιοθετήθηκε στην απόφαση Akdas κ.λπ. (EU:C:2011:346) τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο της ανωτέρω διαφοράς, δεδομένου ότι οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης πέρα από την τουρκική ιθαγένεια έχουν και την ολλανδική.
- 44 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Centrale Raad van Beroep αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Πρέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως το άρθρο 4a του [TW], η οποία καταργεί συμπληρωματική παροχή χορηγούμενη δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, αν οι δικαιούχοι της παροχής αυτής δεν κατοικούν πλέον στο έδαφος αυτού του κράτους, ακόμη και στην περίπτωση που οι δικαιούχοι αυτοί, διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια, έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής;
- 2) Αν το Δικαστήριο, κατά την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, κρίνει ότι οι θιγόμενοι δύνανται να επικαλεστούν το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, αλλά ότι η επίκληση αυτή είναι δυνατή μόνο εντός των ορίων που θέτει το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου: πρέπει η τελευταία αυτή διάταξη να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την καταβολή της συμπληρωματικής παροχής σε Τούρκους υπηκόους [οι οποίοι έχουν αποκτήσει και την ολλανδική ιθαγένεια], από το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι πολίτες της Ένωσης δεν έχουν πλέον αξίωση

επί της συμπληρωματικής αυτής παροχής κατά το δίκαιο της Ένωσης, ακόμη και στην περίπτωση που οι τελευταίοι έλαβαν την εν λόγω παροχή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα δυνάμει του εθνικού δικαίου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 45 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν Ολλανδοί υπήκοοι που απέκτησαν την ολλανδική ιθαγένεια αφού είχαν ενταχθεί στην αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών υπό τους όρους που καθορίζονται με την απόφαση 1/80 δύνανται ακόμη, λόγω του ότι διατήρησαν την τουρκική ιθαγένεια, να επικαλεσθούν τις διατάξεις της αποφάσεως 3/80, προκειμένου να απαλλαγούν από την προϋπόθεση κατοικίας στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, την οποία επιβάλλει η εθνική νομοθεσία για την καταβολή ειδικής μη ανταποδοτικού τύπου παροχής, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2α, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 647/2005.
- 46 Προκαταρκτικά επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι κατά το άρθρο 12 της Συμφωνίας Συνδέσεως τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν να εμπνέονται από τα άρθρα 39 έως 41 της Συνθήκης ΕΚ για τη σταδιακή υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μεταξύ τους. Εξάλλου, το άρθρο 36 του πρόσθετου πρωτοκόλλου ορίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας και της Τουρκίας θα υλοποιηθεί σταδιακά, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 12 της Συμφωνίας Συνδέσεως.
- 47 Στο πλαίσιο αυτό, οι αποφάσεις 1/80 και 3/80 υλοποιούν τις διατάξεις της Συμφωνίας Συνδέσεως.
- 48 Όσον αφορά την απόφαση 1/80, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η απόφαση αυτή αποσκοπεί, κυρίως, στη σταδιακή ένταξη των Τούρκων εργαζομένων στο κράτος μέλος υποδοχής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Abatay κ.λπ., C-317/01 και C-369/01, EU:C:2003:572, σκέψη 90).
- 49 Προς τούτο, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 1/80 σκοπεί στη σταδιακή εδραίωση της καταστάσεως των Τούρκων εργαζομένων στο κράτος μέλος υποδοχής (απόφαση Payir κ.λπ., C-294/06, EU:C:2008:36, σκέψη 37).
- 50 Όσον αφορά την απόφαση 3/80, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως αυτής θέτει σε εφαρμογή και συγκεκριμενοποιεί, στον ειδικό τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας που διατυπώνεται στο άρθρο 9 της Συμφωνίας Συνδέσεως (απόφαση Akdas κ.λπ., EU:C:2011:346, σκέψη 98).
- 51 Δεν αμφισβητείται ότι οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης ωφελήθηκαν από τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζουν οι διατάξεις του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, ως Τούρκοι εργαζόμενοι που απασχολήθηκαν στη νόμιμη αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών. Λόγω μόνιμης ανικανότητας προς εργασία, απέκτησαν δικαίωμα λήψεως της συμπληρωματικής παροχής υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από την εθνική νομοθεσία. Εξάλλου, απέκτησαν την ολλανδική ιθαγένεια, διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια.
- 52 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης δεν μπορούν να στηριχθούν στην απόφαση 3/80 για να αντιταχθούν στην προϋπόθεση κατοικίας από την οποία εξαρτά η εθνική νομοθεσία την καταβολή της επίμαχης συμπληρωματικής παροχής.
- 53 Πράγματι, καταρχάς, το γεγονός ότι οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής ως Τούρκοι εργαζόμενοι τους τοποθετεί σε μια ιδιαίτερη κατάσταση, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών που επιδιώκει το καθεστώς συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας.

- 54 Αφενός, όσον αφορά τον σκοπό της εντάξεως τον οποίο υπηρετεί το ανωτέρω καθεστώς συνδέσεως, υπογραμμίζεται ότι η κτήση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής αποτελεί, κατ' αρχήν, το πλέον προχωρημένο επίπεδο εντάξεως ενός Τούρκου εργαζομένου στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 55 Αφετέρου, η κτήση της ιθαγένειας του εν λόγω κράτους μέλους συνεπάγεται για τον Τούρκο υπήκοο τις έννομες συνέπειες του καθεστώτος που συνδέονται όχι μόνο με την κατοχή της ιθαγένειας αυτής αλλά, κατ' επέκταση, και με την κατοχή της ιθαγένειας της Ένωσης, ιδίως όσον αφορά το δικαίωμα παραμονής και ελεύθερης κυκλοφορίας.
- 56 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι, σε αντίθεση με τους εργαζομένους των κρατών μελών, οι Τούρκοι υπήκοοι δεν έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, αλλά μπορούν απλώς να ασκούν ορισμένα δικαιώματα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής και μόνο (βλ. αποφάσεις Tetik, C-171/95, EU:C:1997:31, σκέψη 29, και Derin, C-325/05, EU:C:2007:442, σκέψη 66).
- 57 Επομένως, δεν συντρέχει κανένας λόγος Τούρκος υπήκοος, το νομικό καθεστώς του οποίου έχει, κατ' ανάγκη, μεταβληθεί μετά την απόκτηση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής, να μην αντιμετωπίζεται από το κράτος αυτό, όσον αφορά την καταβολή παροχής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αποκλειστικά ως υπήκοος του εν λόγω κράτους.
- 58 Δεύτερον, το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο, διότι σε περίπτωση που οι υπήκοοι κράτους μέλους, οι οποίοι απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους αυτού αφού είχαν γίνει δεκτοί ως Τούρκοι εργαζόμενοι, διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια, απαλλάσσονταν από την προϋπόθεση κατοικίας για την καταβολή της συμπληρωματικής παροχής, βάσει της αποφάσεως 3/80, τότε θα υπήρχε διπλή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση.
- 59 Σε μια τέτοια περίπτωση, όσοι θα βρίσκονταν στη θέση των εφεσίβλητων της κύριας δίκης θα είχαν ευνοϊκότερη μεταχείριση, αφενός, έναντι των Τούρκων εργαζόμενων χωρίς την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής οι οποίοι, από τη στιγμή που θα έπαυαν να εντάσσονται στη νόμιμη αγορά εργασίας του κράτους αυτού, δεν θα είχαν πλέον δικαίωμα διαμονής. Αφετέρου, θα είχαν επίσης ευνοϊκότερη μεταχείριση έναντι των υπηκόων του κράτους μέλους υποδοχής ή άλλου κράτους μέλους, οι οποίοι έχουν, βεβαίως, ευνοϊκό καθεστώς όσον αφορά τη διαμονή και την ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Ένωσης, πρέπει, όμως, να πληρούν την προϋπόθεση κατοικίας εντός του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, για την είσπραξη της συμπληρωματικής παροχής.
- 60 Επομένως, οι υπήκοοι κράτους μέλους οι οποίοι, όπως οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, απέκτησαν την ιθαγένεια του ανωτέρω κράτους, αφού είχαν ενταχθεί ως Τούρκοι εργαζόμενοι στη νόμιμη αγορά εργασίας του εν λόγω κράτους κατά την έννοια του άρθρου 6 της αποφάσεως 1/80, διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια, δεν μπορούν να επικαλεστούν τις διατάξεις του άρθρου 3/80 για να εμποδίσουν την εφαρμογή της προϋποθέσεως κατοικίας που προβλέπεται από τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους για την καταβολή παροχής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 61 Από την άποψη αυτή, η υπόθεση της κύριας δίκης είναι διαφορετική από την υπόθεση που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως Akdas κ.λπ. (EU:C:2011:346).
- 62 Η τελευταία αφορά Τούρκους υπήκοους οι οποίοι απασχολήθηκαν στη νόμιμη αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών και υποχρεώθηκαν να μεταφέρουν την κατοικία τους στην Τουρκία, λόγω μόνιμης ανικανότητας προς εργασία.
- 63 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, από τη στιγμή που Τούρκος υπήκοος ο οποίος είχε ενταχθεί στη νόμιμη αγορά εργασίας κράτους μέλους, υπό την έννοια του άρθρου 6 της αποφάσεως 1/80, δεν μπορούσε να αντλήσει από την απόφαση αυτή δικαίωμα να εξακολουθήσει να διαμένει στο έδαφος του εν λόγω

- κράτους μετά από εργατικό ατύχημα το οποίο υπέστη, δεν ήταν δυνατόν, λόγω της ανωτέρω περιστάσεως, να θεωρηθεί ότι κατ' αυτόν τον τρόπο εγκατέλειπε οικειοθελώς το εν λόγω κράτος μέλος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Akdas κ.λπ., EU:C:2011:346, σκέψεις 93 και 94).
- 64 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι το δικαίωμα διαμονής Τούρκου υπήκοου, όπως αυτό διασφαλίζεται, εμμέσως αλλά κατά λογική αναγκαιότητα, από το άρθρο 6 της αποφάσεως 1/80 ως παρακολουθηματικό της νόμιμης απασχολήσεως, εκλείπει στην περίπτωση που ο εργαζόμενος έχει πληγεί από πλήρη και μόνιμη ανικανότητα προς εργασία (απόφαση Bozkurt, C-434/93, EU:C:1995:168, σκέψη 40).
- 65 Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως, όμως, οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, δεδομένου ότι έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, δεν υπόκεινται πλέον, όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής, στις διατάξεις του άρθρου 6 της αποφάσεως 1/80. Επομένως, διατηρούν το δικαίωμα λήψεως της συμπληρωματικής παροχής, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το εθνικό δίκαιο, ιδίως την υποχρέωση που σχετίζεται με την κατοικία.
- 66 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από τις αρχές που απορρέουν από την απόφαση Kahveci και Inan (C-7/10 και C-9/10, EU:C:2012:180), δεδομένων των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως που οδήγησε στην έκδοση της ανωτέρω αποφάσεως, οι οποίες διαφέρουν από τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης.
- 67 Έτσι, το άρθρο 7 της αποφάσεως 1/80, το οποίο αναφέρεται στην επίμαχη στην ανωτέρω απόφαση οικογενειακή επανένωση, σκοπό έχει, αφενός, να επιτρέψει την παρουσία των μελών της οικογένειας του διακινουμένου εργαζομένου πλησίον αυτού, προκειμένου έτσι, μέσω της οικογενειακής επανενώσεως, να ευνοηθούν η απασχόληση και η διαμονή του Τούρκου εργαζομένου που ήδη είναι νόμιμα ενταγμένος στο κράτος μέλος υποδοχής (Kahveci και Inan, EU:C:2012:180, σκέψη 32). Αφετέρου, η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της μόνιμης εντάξεως, στο κράτος μέλος υποδοχής, της οικογένειας του Τούρκου διακινουμένου εργαζομένου, παρέχοντας στο περί ου πρόκειται μέλος της οικογένειας, μετά από τη συμπλήρωση τριών ετών νόμιμης διαμονής, τη δυνατότητα να αποκτήσει το ίδιο πρόσβαση στην αγορά εργασίας (Kahveci και Inan, EU:C:2012:180, σκέψη 33).
- 68 Λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς αυτούς το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 35 της αποφάσεως Kahveci και Inan (EU:C:2012:180), ότι η κατοχή της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής δεν είναι δυνατόν να υποχρεώνει Τούρκο υπήκοο να παραιτηθεί από το ευεργέτημα της υπό ευνοϊκές προϋποθέσεις, που προβλέπει η απόφαση 1/80, οικογενειακής επανενώσεως.
- 69 Υπό τις περιστάσεις, όμως, της παρούσας υποθέσεως, αφενός, οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης δεν είναι αναγκασμένοι να απολέσουν το δικαίωμα εισπράξεως της συμπληρωματικής παροχής, εφόσον εξακολουθήσουν να κατοικούν εντός του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, όπως άλλωστε είναι ελεύθεροι να πράξουν, δεδομένου ότι έχουν την ολλανδική ιθαγένεια.
- 70 Αφετέρου, στην υπόθεση Kahveci και Inan (EU:C:2012:180), οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ζητούσαν να ισχύσουν οι ευεργετικές διατάξεις της αποφάσεως 1/80 υπέρ των μελών των οικογενειών τους τα οποία είχαν την τουρκική ιθαγένεια. Στην παρούσα, όμως, υπόθεση οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης επικαλούνται προσωπικά και προς ίδιον συμφέρον τις διατάξεις της αποφάσεως 3/80.
- 71 Τούτου λεχθέντος, ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι αρχές που απορρέουν από την απόφαση Kahveci και Inan (EU:C:2012:180), όπως υπενθυμίστηκαν στη σκέψη 68 της παρούσας αποφάσεως, μπορούν να μεταφερθούν στην παρούσα υπόθεση, και ότι επομένως οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, αφού απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής διατηρώντας παράλληλα και την τουρκική ιθαγένεια, δικαιούνται να εισπράξουν την επίδικη συμπληρωματική παροχή, εξακολουθεί να ισχύει στην περίπτωσή τους η προϋπόθεση κατοικίας από την οποία εξαρτά η εθνική νομοθεσία την καταβολή της παροχής αυτής.

- 72 Πράγματι, αν πρόσωπα όπως οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, τα οποία ως Ολλανδοί υπήκοοι έχουν δικαίωμα διαμονής στις Κάτω Χώρες και βρίσκονται, επομένως, σε κατάσταση αντίστοιχη με τους πολίτες της Ένωσης, μπορούσαν να ωφεληθούν από την είσπραξη της εν λόγω παροχής βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, χωρίς να πληρούν την προϋπόθεση κατοικίας εντός του εν λόγω κράτους μέλους, τότε θα συνέτρεχε περίπτωση ευνοϊκότερης μεταχείρισης των προσώπων αυτών έναντι των πολιτών της Ένωσης, την οποία απαγορεύει το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου.
- 73 Κατά συνέπεια, από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι οι διατάξεις της αποφάσεως 3/80, εξεταζόμενες επίσης υπό το πρίσμα του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, έχουν την έννοια ότι υπήκοοι κράτους μέλους οι οποίοι απασχολήθηκαν ως Τούρκοι εργαζόμενοι στη νόμιμη αγορά εργασίας του κράτους αυτού δεν μπορούν, με την αιτιολογία ότι διατήρησαν την τουρκική ιθαγένεια, να επικαλεσθούν το άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80, προκειμένου να απαλλαγούν από την προϋπόθεση κατοικίας που θεσπίζει η νομοθεσία του κράτους αυτού για την καταβολή ειδικής μη ανταποδοτικού τύπου παροχής, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2α, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 647/2005.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Οι διατάξεις της αποφάσεως 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τούρκους εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους, εξεταζόμενες επίσης υπό το πρίσμα του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο υπογράφηκε στις 23 Νοεμβρίου 1970 στις Βρυξέλλες και συνήφθη, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2760/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, έχουν την έννοια ότι υπήκοοι κράτους μέλους οι οποίοι απασχολήθηκαν ως Τούρκοι εργαζόμενοι στη νόμιμη αγορά εργασίας του κράτους αυτού δεν μπορούν, με την αιτιολογία ότι διατήρησαν την τουρκική ιθαγένεια, να επικαλεσθούν το άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80, προκειμένου να απαλλαγούν από την προϋπόθεση κατοικίας που θεσπίζει η νομοθεσία του κράτους αυτού για την καταβολή ειδικής μη ανταποδοτικού τύπου παροχής, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2α, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005.

(υπογραφές)